



Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej



BM-II.059.1.531.2024

Warszawa, /elektroniczny znak czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 5258 Pani Posłanki Lidii Czechak w sprawie prac nad zmianami ustawowymi, które poprawią sytuację finansową DPS, a co za tym idzie sytuację pracowników domów pomocy społecznej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.), domy pomocy społecznej prowadzone są w ramach zadań własnych przez gminy lub powiaty, przy czym domy gminne finansowane są ze środków własnych gmin (w tym z odpłatności mieszkańców i ich rodzin), zaś domy powiatowe ze środków własnych powiatu (także odpłatności mieszkańców, ich rodzin oraz gmin) i dofinansowywane z budżetu państwa. Domy regionalne mogą być finansowane jako zadanie własne samorządów lub dofinansowywane z budżetu państwa.

Od 1 stycznia 2004 roku zgodnie, z art. 87 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 356), powiat otrzymuje dotację na utrzymanie mieszkańców domów pomocy społecznej, prowadzonych w ramach zadania własnego lub prowadzonych na jego zlecenie, umieszczonych na podstawie skierowania wydanego przed 1 stycznia 2004 roku (tzw. „stare zasady”).

Dodatkowo, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji finansowej domów pomocy społecznej w powiecie, a także od uzyskanych dochodów z tytułu odpłatności za pobyt w DPS, wojewoda może zwiększyć kwotę dotacji dla powiatu do 20%, a w przypadku domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, w których odpłatności za pobyt są niższe, nawet o 50% .

Dotacja przekazywana jest przez wojewodę w okresach miesięcznych na podstawie informacji o aktualnej liczbie mieszkańców DPS skierowanych do nich przed 1 stycznia 2004 r. i miesięcznych kosztach utrzymania tej liczby mieszkańców za miesiąc poprzedzający ten, na który ustalana jest dotacja. Miesięczną kwotę dotacji dla powiatu ustala się w wysokości odpowiadającej iloczynowi liczby mieszkańców domów pomocy społecznej w powiecie i średniego miesięcznego kosztu utrzymania jednego pensjonariusza w placówce, pomniejszonemu o dochody uzyskiwane z odpłatności za pobyt w niej mieszkańca.

Do wyliczenia dotacji przyjmuje się średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca placówki, nie wyższy jednak, niż średnia miesięczna kwota dotacji wyliczona dla województwa.

Średnią miesięczną kwotę dotacji dla województwa stanowi, ustalana w budżecie wojewody, miesięczna kwota dotacji przeznaczona na działalność domów pomocy społecznej, ustalona zgodnie z opisanymi wyżej zasadami, bez wydatków inwestycyjnych, podzielona przez liczbę mieszkańców w tych placówkach.

Środki na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej¹ planowane są na poziomie wojewodów w trakcie prac nad projektem ustawy budżetowej, w oparciu o limit wydatków przyznany przez Ministra Finansów². Zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024, w budżetach wojewodów zabezpieczono na ten cel 838 222 tys. zł (poziom z ustawy budżetowej na rok 2023, mimo zmniejszającej się rok do roku liczby mieszkańców DPS przyjętych do placówek na tzw. starych zasadach). Wojewoda, w oparciu o przyznany przez Ministra Finansów na etapie prac nad projektem ustawy budżetowej limit wydatków na zadania z pomocy społecznej, planuje dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej. Należy podkreślić, że wszelkie decyzje w zakresie podziału i dysponowania dotacją należą do wyłącznej kompetencji wojewodów i mogą oni dokonywać zmian w planie wydatków z ustawy budżetowej. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej może też, w danym roku budżetowym, przyznać wojewodom dodatkowe środki z rezerw celowych budżetu państwa, jednakże jest to uzależnione od limitu środków pozostających w jego dyspozycji. W roku bieżącym Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dokonał dodatkowego podziału środków rezerwy celowej budżetu państwa z przeznaczeniem na zwiększenie dotacji na mieszkańców DPS przyjętych do placówek na tzw. „starych zasadach”, przyznając województwom dotkniętym stanem klęski żywiołowej (opolskiemu i lubuskiemu) kwotę w wysokości 7 223 914 zł. Łącznie.

W ostatnich latach, w wyniku reform podatkowych, które przyczyniły się do zmniejszenia dochodów budżetowych oraz zwiększenia wydatków bieżących spowodowanym m.in. inflacją, trudności jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań własnych pogłębiały się. Dotyczyło to także utrzymania bieżącej działalności domów pomocy społecznej. W związku z tym, zaproponowano rozwiązania mające na celu wsparcie finansowe samorządów w realizacji zadań związanych z DPS. Do projektu ustawy budżetowej na rok 2025 zgłoszono poprawkę, zakładającą zwiększenie środków w rezerwie celowej budżetu państwa o dodatkowe 80 mln zł, z przeznaczeniem na dofinansowanie bieżącej działalności placówek, w których przebywają mieszkańcy przyjęci przed 1 stycznia 2004 r., a także osoby ze skierowaniami wydanymi przed tym dniem. Będzie to pierwsze od wielu lat duże wsparcie finansowe dla powiatów prowadzących domy pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy umieszczeni na tzw. „starych zasadach”. Propozycja zwiększenia środków na bieżącą działalność DPS jest odpowiedzią na postulaty zgłaszane przez stronę samorządową oraz podmioty prowadzące domy pomocy społecznej.

Minister Finansów w sierpniu br. ogłosił, że jednostki samorządu terytorialnego jeszcze w roku 2024 otrzymają dodatkowe wsparcie w wysokości 10 mld zł. Samorządy będą mogły wydatkować otrzymane środki przeznaczając je zarówno na wydatki bieżące, w tym również na wsparcie dla domów pomocy społecznej, jak i na inwestycje.

Należy w tym miejscu podkreślić, że jednostki samorządu terytorialnego posiadają osobowość prawną, a wykonując zadania publiczne realizują je w imieniu własnymi i na własną odpowiedzialność. W zakresie prowadzenia gospodarki finansowej są one samodzielne, a ich organy – w granicach prawa – suwerenne w podejmowaniu decyzji dotyczących przeznaczania i wykorzystywania środków finansowych zabezpieczonych w budżecie.

W kwestii wynagrodzeń kadr pomocy społecznej należy wspomnieć, że pracownicy domów pomocy społecznej są pracownikami samorządowymi, a warunki ich wynagradzania regulują przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 530) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1960). Rozporządzenie określa warunki i sposób wynagradzania pracowników samorządowych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy (zatrudnionych na podstawie umowy o pracę), w tym minimalny poziom wynagrodzenia

¹, art. 19 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej

² art. 53 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

zasadniczego na poszczególnych stanowiskach. Kształtowanie całkowitej wysokości wynagrodzenia pracowników pozostaje zatem w gestii pracodawcy samorządowego, który na podstawie art. 39 ustawy o pracownikach samorządowych ustala wynagrodzenia pracowników w regulaminie wynagradzania.

Zważając na szeroki zakres obowiązków pracowników DPS i wymagany od nich poziom kompetencji własnych i umiejętności interpersonalnych, nieporównywalny z wieloma innymi zawodami, podjęto działania nad rozwiązaniami systemowymi, umożliwiającymi wsparcie finansowe wynagrodzeń pracowników służb społecznych ze środków budżetu państwa. Do ustawy o pomocy społecznej wprowadzono zmianę, która umożliwiła przyjęcie przez Radę Ministrów Uchwały nr 62 z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”. W 2024 r. środki zostaną przyznane w okresie 1 lipca do dnia 31 grudnia 2024 r. W ramach Programu, zatrudnieni na podstawie umowy o pracę pracownicy DPS nabyli prawo do dodatku motywacyjnego w wysokości 1 000 zł brutto miesięcznie w okresie od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2027 r. Na wypłaty dodatków dla 56 884 pracowników domów pomocy społecznej uruchomiono środki w wysokości ponad 393 mln zł.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołano Zespół do spraw reformy systemu pomocy społecznej, złożony z ekspertów, praktyków oraz osób ze świata nauki. Jego członkowie przeanalizują funkcjonujące w obszarze pomocy społecznej rozwiązania, by poprzez wyznaczenie obszarów i kierunków zmian przygotować reformę system pomocy społecznej - także w zakresie warunków pracy i płacy m.in. pracowników DPS.

Równocześnie informuję, że powstał Międzyresortowy Zespół do spraw systemowych rozwiązań związanych z opieką nad osobami starszymi przy Minister ds. Polityki Senioralnej, którego jednym z obszarów analizy i działań są również domy pomocy społecznej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/